

«Результати державної політики в кіно України»

Під такою назвою 23 травня в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» відбувся «круглий стіл», організований редакцією журналу «Кіно-Театр» і Центром кінематографічних студій НаУКМА. У ньому взяли участь: доктор філологічних наук, почесний президент НаУКМА, Герой України В'ячеслав Брюховецький, доктор філологічних наук, заступник директора Інституту літератури НАНУ Микола Сулима, поет, кінорежисер Станіслав Чернілевський, кінопродюсер студії «ВІАТЕЛ» Галина Криворчук, композитор, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Володимир Гронський, кінорежисер, заслужений діяч мистецтв України Олександр Муратов, завідувачка секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності, доцент Наталія Колесніченко-Братунь, головний редактор журналу «Кіно-Театр», керівник Центру кінематографічних студій НаУКМА, заслужений працівник культури України Лариса Брюховецька, кінорежисери Ірина Правило та Іван Канівець.

В'ячеслав Брюховецький. Дякую всім, що знайшли час і прийшли на цей «круглий стіл». Тема його: «Результати державної політики в кіно України». Та мусимо говорити ширше, бо результати тої політики настільки погані, що, власне, нема що обговорювати. Не хотілося б, щоб це звелось до ламентаций «ах, що ж вони наробили!». Я думаю, криза сьогоdnішнього кіно пов'язана не тільки з наслідками державної політики, вона пов'язана загалом із тяжкою кризою духовності, і, до речі, не тільки в Україні, а й у світі. В Україні це підсилюється синдромом постколоніальних очікувань і звичок, політикою, яка проводиться значно ширше, ніж у галузі кінематографа. Хоча це пов'язано між собою. Досить подивитися телебачення, яке могло би бути могутнім промоутером і кінематографа, подивитися на рівень більшості масмедіа, не тільки візуальних, а й друкованих та Інтернету (хоча Інтернет — це окрема тема). На моє переконання, іде цілеспрямована дебілізація людей. Тому що дебілами легко керувати. Яскравий приклад — цей дурник, який побив журналістку. За дрібницю в нас можуть затримати в СІЗО, а тут людину, яка вчинила бійку, чому є наочні докази, відпускають, бо, мовляв, він не винен.

Коли я подивився деякі фільми молодих українських режисерів, то був шокований. Не тим, що вони це зняли, ну, ідіотів є багато, а тим, що це підтримується. Коли я звернувся до голови Спілки кінематографістів Сергія Тримбача, якого тут немає, хоча його запрошували, він сказав: «Ну а що, ну, ребята шукають». Інша людина сказала: вони ж молоді, треба, щоб жирок у них наріс, хай шукають. А що вони шукають? Ці пошуки їхні аморальні. Хоча дуже дивну тезу висловлює той самий Тримбач в інтерв'ю газеті «День»: якщо люди говорять про мораль, то це означає, що в них з мораллю щось не так. Важко пояснити цей хід думок. Часом мене питають: ну, чому ти нападаєш? Сьогодні я став ніби основним нападником, хоч насправді це була всього лише розмова з головою Спілки кінематографістів і окремо з головою Спілки письменників Віктором Барановим. До речі, секретар НСПУ Любов Голота, яку було запрошено, теж не прийшла, хоча її мав би зацікавити фільм «Українська література. Підручник для мудаків».

Я розумію: є рівень відповідних людей, які малюють так, як колись у районних туалетах. Та воно переноситься на екран і показується як щось дотепне. А це є знущанням над здоровим глуздом, над українською культурою, знущанням, яке не має жодного морального виправдання. Та питання в тому, що їх захищають. Тільки чомусь не говорять про те, що це не витримує ніяких параметрів естетичних, що це антимистецькі витвори. І держава уже починає фінансувати тако-

го роду фільми. Отже, я думаю, ми повинні говорити ще і про дуже здебілізований рівень як самих продуцентів, так і тих, хто це сприймає. І тому я запрошую всіх до дискусії. Розумію, що ми не змінимо тотально ситуацію. Але принаймні окреслимо причини, чому таке стало можливим. Чому ця моральна, естетична безкарність сьогодні набула бравадної форми: «от ми не такі».

Лариса Брюховецька. Ще 2004 року відкрито заговорили про окупований інформаційний простір України, а з 2010-го ситуація приниження українського набула статусу державної політики. І не можна не погодитися з Юрієм Щербаком, який стверджує, що «інформаційний простір України безжально знищує не лише Росія, а й власні безтямні попсові олігархи та куплені ними медійники, які (...) вирощують дикий — безнаціональний та аморальний — продукт у вигляді майбутніх циніків, яким чужою є рідна земля та її доля». (Королівство кривих дзеркал. — Літературна Україна, 2013, 25 квіт.). А які фільми у кінотеатрах і на носіях? Виросло покоління, яке не здогадується про справжні мистецькі цінності кіно.

Ситуацію українського кіно краще можна зрозуміти, порівнявши з сусідньою Польщею, де регулярно випускають національно ідентичну масову продукцію (ті ж серіали) і фільми, які здобувають міжнародне визнання. В Україні ж кіногалузь віддзеркалює загальну політичну й економічну ситуацію, і якщо виробництво фільмів ще якось жевріло завдяки ентузіастам, то на їхній показ існує негласна заборона в кінотеатрах і на телебаченні — вітчизняний продукт витіснено з нашого ринку. У європейських країнах кіно й телебачення — це партнери. ТБ, що має прибутки з реклами й регулярно звітує про них, виступає донором кіновиробництва. Інформація про прибутки з реклами наших комерційних телеканалів — це «комерційна таємниця». У законі про інформаційний простір фігурують обов'язкові 50% вітчизняної продукції на телеекранах, насправді ж деякі канали показують українські фільми пізно вночі, а деякі взагалі не показують. Розбагатівши, вони почали випускати власну кінопродукцію, але за незначними винятками (скажімо, в 2005—2010 рр. на УТ-1 знімали документальні фільми про події української історії) вона російськомовна, там немає бодай якихось ознак української культури, історії, життя: це провінційне наслідування зарубіжних програм і серіалів. Та останнім часом звучать декларації про нібито відродження українського кіно. Бюджетні кошти на кіно справді зросли, але не побільшало українських фільмів. Річ у тім, що гроші йдуть переважно на кіно зарубіжне — російське, турецьке і ще яке завгодно. В таких фільмах, як «Щастя моє» Сергія Лозниці та «У суботу» О.Міндадзе, крім грошового вне-

ску, Україна не присутня, а заяви, що нібито це і є українське кіно, не що інше, як містифікації. Та якщо ці стрічки належать відомим режисерам, то наступна «копродукція» в Україні немов засекречена.

Тим часом нам повідомляють, що проекти — закінчені або незакінчені — показуватимуть на кіноринку: «Берлінале», Каннського чи Венеціанського фестивалів. Кожен такий вояж нашої делегації не дешево обходиться: як повідомляли ЗМІ, на цьогорічну поїздку в Канни витратили 0,5 млн бюджетних коштів. А віддача? Як досягнення подається Одеський МКФ, що проводиться за державні кошти і збирає гламурну публіку для поклоніння зарубіжним зіркам і перегляду іноземних фільмів. Але ж на екранах України й так виключно зарубіжне кіно, навіщо для цього ще один МКФ? Дивує медійний піар усіх цих «досягнень»: наші журналісти навіть не знають, що міжнародний фестиваль має організовувати країна, в якій є що показати.

Національний центр Довженка видає каталоги випущених в Україні фільмів, і їх число необізнану людину може вразити. Але чисельність — за рахунок короткометражок, які в нас культивують. Як зауважив Михайло Голубович в інтерв'ю нашому журналу, не можна вірити цим цифрам: у тому переліку — за незначними винятками — мотлох. Взагалі, в ситуації нашого кіно казка про голого короля актуальна. Яка причина такої ситуації? Їх, на мою думку, три. Перша: держава замість того, щоб підтримати українське кіно, не виявляє зацікавленості в ньому. Якщо всі європейські країни впродовж XX століття захищали своє кіно (квоти вітчизняних фільмів у Англії, прийняті парламентом, пряма чи опосередкована фінансова підтримка), то в нас, окрім закону «Про кінематографію» 1998 року, який нічого не змінив, і згадати немає чого. Друга: нездатність кінематографістів до спільної дії. Це віддзеркалює українське суспільство — невміння вести продуктивний діалог в інтересах спільної справи, у цьому разі — справи розвитку українського кіно. Третя: захоплення кіноринку іноземцями.

На жаль, в Україні національні інтереси в галузі кіно ніхто не захищає, навіть питання так не ставиться. Не було ні боротьби, ні спротиву. Хтось в Інтернеті порівняв українського кіноглядача з жінкою, що, не маючи власного чоловіка, змушена любити чужого. Але виникає питання: може, вона і не зацікавлена у власному чоловікові, тобто глядачеві байдуже, свої чи чужі дивитися фільми, бо інакше, чому ж така мовчанка і покірність? Звідси впливає четверта і, схоже, основна причина такої ситуації. З 1918 року, за винятком двох коротких періодів — українізації та відлиги, українське кіно послідовно русифікувалося, набуваючи середньоарифметичного радянського вигляду. А глядач український як спільнота так і не сформувався.

На початку 1990-х були сподівання, що кіно нарешті стане національним і розповідь про Україну, яка через століття приниження і колоніального статусу пронесла свою самобутню культуру. Мистецтво не зачало (тут традиційно згадаймо дві «Золоті пальмові гілки» за короткометражки і «Срібного ведмеда» за талановиту анімацію, а були й інші нагороди). Та під вивіскою літератури й кіно почали з'являтися покручі, нав'язні ненавистю до України. Бузина та його послідовники, тобто ті, хто паплюжить святині культури, виникли за умов витіснення українського, нищення національного. Замість українських фільмів, які зрідка продукувались, нам пропонували яку-небудь «Пилу» чи ще щось троглодитське. А спроби заборонити ту «Пилу» викликали гнів Голови НСКУ С. Тримбача, який скликав прес-конференцію на її захист нібито від цензури. А от прес-конференцій на захист українського кіно я пригадати не можу. Свобода для «Пили» — це шлях до розтління, зневага до місії мистецтва робити світ кращим, зневага до духовності, моралі, зрештою, формування іміджу кіно як чогось непристойного і шкідливого.

Ситуація занедбаності кіно особливо згубно вплинула на молодих. Університет театру, кіно й телебачення готує фахівців, яких поглинає

телебачення. А його низький рівень знижує самовимогливість молодих, гасить їхній творчий потенціал. До того ж радикальне спрощення процесу роботи над фільмом через зміну технології дає ілюзію молодим, що можна не дбати про мистецьку якість, про глядача. Один із педагогів у середині 1990-х проголосив сентенцію: не має значення якість фільму, важливо знімати побільше.

Виходять, на щастя, і якісні стрічки, але зосередьмо увагу на провінційно дріб'язкових, потворних, відразливих, позамистецьких формах самовираження молодих. Під егідою підприємливого продюсера Деніса Іванова та режисера Володимира Тихого, які надають молодим не тільки можливість зняти стрічку, а й показ у кінотеатрі, з'явилося кілька альманахів. А хто платить, той замовляє музику: у стрічках панує вульгарність, брутальність, беззмістовність і бездуховність. Ницістю і паскудством перевершила усіх анімаційна стрічка «Українська література. Підручник для мудаків» А. Лавренішина та Д. Коломойцева за сценарієм Деніса Іванова (продюсери Д. Іванов та В. Тихий). Після перегляду думаєш, що таке можуть творити люди розумово і морально неповноцінні. Або ж вандалі. Класики української літератури не можуть себе захистити. А якщо хтось і намагається стати на їхній захист, того звинувачують у ретроградстві, сподіваючись на фестивалі нагороди, а тому ніхто їм не указ! Та й деякі критики підтримують це, навіть не дивившись, мовляв, таке знімають скрізь. Але на відміну від, скажімо, російських кінематографістів, наші явили неспроможність креативну («Підручник для мудаків» — це плагіат з розписів у громадських туалетах радянських часів). Симпатія до «мудацтва» у голови НСКУ С. Тримбача така велика, що він проводить паралель скороспілих короткометражок з фільмами «Земля» Довженка та «Криниця для спраглих» Іллєнка. «Криницю» поклали на полицю на 22 роки, її ніхто не бачив, а на проект Тихого «Україно, гудбай!» Державне агентство з питань кіно виділяє 3 млн грн і дає ліцензію на прокат. Тоді як подане на конкурс, що мало стосунок до української культури, методично відкидається.

Є критики продажні і є переконано продажні, які хочуть зробити дурнями тих, хто непродажний. З ласки «переконаних» доводиться захищати українське кіно від самих же кінематографістів. Не можна залишатися байдужим і до фактів бездарного розбазарювання державних грошей. Що потрібно?

1. Регулярно показувати фахівцям і журналістам фільми, на які витрачено державні кошти, для подальшої їх оцінки. Критерієм мають бути не тільки їх участь у МКФ, а й фахові оцінки.
2. Повинен бути публічний звіт за витрачені бюджетні кошти в галузі кіно, звіт про мотивацію вибору проекту, про те, який комерційний і мистецький ефект від нього очікується. Для цього й існує сайт Держкіно.

Олександр Муратов. Мої опоненти звинувачують мене в тому, що я нібито виступаю проти режисерської молоді. Але навпаки: я за молодь, навіть деяким справді талановитим молодим допомагав і допомагаю. А коли три роки тому Роман Балаян сказав: «Посуньмося, нехай знімають молоді», зразу ж погодився: нехай знімають. І жодного разу не подавав свої проекти на конкурси, які влаштовувала голова Державного агентства з питань кіно Катерина Копилова. Однак мене природно зацікавило: що ж зняли ці молоді? Не можу сказати, що весь їхній доробок (навіть у тому ж «Артхаус Трафіку») є нікчемним, бездарним. Там є цікава новела Батицького «Уроки української» і, може, ще щось. Але перш за все впадає в очі жахливий цинізм керівництва цього «Артхаус Трафіка», яке випустило кілька відверто блюзнірських новел. І це робилося фактично під керівництвом пані Копилової: адже вона бачила попередній альманах цього «Артхауса» — «Мудаки». Бачила його й Експертна комісія з питань кіно, яка читала і офіційно схвалила блюзнірські сценарії альманаху «Україно, гудбай!»

Те, що ми побачили, явно виходить за межі пристойності і не виправдовується, як каже Сергій Тримбач, «зміною поколінь». Я був учасником зміни поколінь, яка відбулася на початку 1960-х, коли в кінематограф прийшли Василь Шукшин, Андрій Тарковський, ми з Кірою, Отар Іоселіані, Ілля Авербах, Гліб Панфілов, Олексій Герман, Лана Гогоберідзе, Ельдар Шенгелая та інші молоді режисери. Ми теж були нонконформістами, виступали проти вад ладу, проти штампів соцреалізму. І більшість з нас тою чи іншою мірою за це постраждала. Слід додати, що наш бунт не був спрямований проти талановитих режисерів старшого покоління, які були нашими вчителями.

А тепер в Україні відбувається якийсь дивний молодіжний бунт. Проти кого і чого він спрямований — незрозуміло. Якщо проти старшого покоління режисерів, то, по-перше, ті поодинокі, що ще живі, нічим себе не запламували. Нехай були невдачі, але були й успіхи. По-друге, вони нічим не заважають молоді. Хіба що тим, що доказово доводять аморальність їхніх спокусників, які кажуть дівчатам і хлопцям, що прагнуть отримати постановку: «Якщо хочете знімати, йдіть до нас! Тільки треба буде знімати чорнуху чи порнуху». Спокуса велика, як відмовитись? Тим паче, що за неї дають міжнародні призи. Що це? Протест проти влади? Ні! Це відверте знущання з українського народу. Я не звинувачую режисерську молодь. (Правда, констатую, що переважна більшість дебютантів довела свою творчу бездарність, етичну нерозбірливість та елементарне глупство.) У мене головні претензії до пані Копилової, художнього керівника «Артхаус Трафіка» пана Тихого, продюсера Іванова, редактора Войтенка та членів Експертної комісії, яка схвалила сценарії альманаху «Україно, гудбай!». В одній з «новел» «Мудаків» його автори домалювали до портретів класиків української літератури гіпертрофовані статеві органи. Цікаво, що би сказали пани Тихий, Войтенко та Іванов, якби я таке зробив з портретами їхніх батьків і кинув це неподобство до Інтернету? Мабуть, подали б на мене в суд. То і в мене є всі підстави подати на них в суд за знущання з батьків моєї нації.

Мимоволі складається враження, що тепер кіногалуззю керує не зовсім адекватна людина. З одного боку, в своєму звіті Кабміну пані Копилова декларує, що одним з найголовніших пріоритетів її діяльності є «створення позитивного іміджу України за кордоном», а з другого — посиляє за кордон короткометражки, що нищать цей самий імідж. Хоча б ті ж «Ядерні відходи», які всіляко доводять, що цими відходами є українці. Цьому фільму навіть дають фестиваліні призи. Бо іноземцям приємно бачити, як українці самі себе шмагають, на кшталт гоголівської унтер-офіцерської вдови. То чи варто нам пишатися цими призами? Я ніяк не можу зрозуміти: навіщо наша влада фінансує це? Що це: стійке українофобство чи елементарне глупство? На жаль, обидві версії мають повне право на існування.

Станіслав Чернілевський. У мене одразу є питання. Кінофорум у Локарно, що входить у п'ятірку найпрестижніших кінофестивалів світу. Невже там сидять ідіоти, які присудили фільму М. Слабошпицького срібну нагороду?

В'ячеслав Брюховецький. Ви цей фільм бачили?

Станіслав Чернілевський. Ні, але я його обов'язково подивлюся. Так-от, є річ, яка називається матеріалом мистецтва, яку артикулює чи транслює художник. І якщо там дають приз за його творчий потенціал, то це є моментом престижу й іміджу України, а не сам матеріал, з яким працюють. Вибачте, а що таке «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного? Мирний не запліщував очі на страшні соціальні проблеми. Одна з найцікавіших аналітиків російського кіно Зара Абдулаєва виділила цей фільм. То чому я повинен довіряти не їй, а вам? Я подивлюся, звичайно, у мене буде своя думка. Але так огульно казати, що це псує імідж України, я б не став. Бо ми зараз скочуємося в один напрям: усе, що робить держава, — погано.

Галина Криворчук. Для того, щоб діяльність Держкіно була ефек-

тивною та прозорою, необхідно визначитися з критеріями відбору та оцінки проектів і готових фільмів. Це, на мій погляд, вимагає наступних кроків:

- створення концепції національної політики Держзамовлень і визначення критеріїв відбору проектів за ознаками українського кіно, визначеного в законодавстві;
- щорічне визначення пріоритетних тем і оголошення на них конкурсів із пріоритетним 100% фінансуванням (від третини до половини усіх проектів) — лобіювання фільмів української тематики;
- поступова переорієнтація українського кіно, яке фінансується за державні кошти, із артхаусного (авторського), фестивального на глядацьке. І просування його до глядача, як основного інвестора (платника податків) усіма можливими методами (кінотеатри, телебачення, Інтернет тощо);
- продовження орієнтації на фільми в копродукції з різноманітними інвесторами. Долучення до цього українських телекомпаній;
- підвищення відповідальності в роботі Експертної комісії, прозорість відбору на усіх етапах розгляду проектів, у тому числі й на етапі прийняття готових фільмів.

Почнімо з останньої тези. Якщо автори подають проекти не в закритих конвертах з девізами, а з відкритими іменами, то й оцінки та коментарі членів Експертної комісії мають бути відкритими і вивішуватися на сайті Держкіно для загального доступу. Це врівноважить процес, бо відповідатимуть і ті, хто подав заяву, і ті, хто її відхилив або прийняв. Колись на кіностудіях були худради, і там висловлювались побажання і критика, і якщо вони не були ідеологічно упередженими, а фаховими, то творці фільмів від цього мали користь. Тепер маємо пітчинги. Це також відкриті слухання й обговорення проектів. Безперечно, це крок уперед. Але до пітчингів невідомо, за якими критеріями оцінюють проекти експерти. А головне — це відбувається непрозоро. Знаю про це з власного продюсерського досвіду. І це категорично неправильно!

Проте насамперед має бути сформований певний запит на теми або проблеми, які є в суспільстві, в українському соціумі. Ці теми мають оновлюватися час від часу. Це має бути пакет пріоритетних тем чи завдань, на які оголошуватиме конкурс Держкіно. Як наприклад, цього року на тему до 200-річчя Т.Г. Шевченка — в будь-якому жанрі. Нехай на ці теми буде виділено, скажімо, 20–30% від загального бюджету Держкіно. Але критерієм відбору на такі теми має стати професійність, креативність, внесок у формування української національної ідеї. Українська національна ідея мала б давно бути сформованою на державному рівні. Як ідея гуманітарна. Але якщо досі її не сформували політики, державотворці чи лідери й авторитети нації, то чому Міністерству культури і Держкіно не спробувати зробити це хоча б на рівні Держзамовлення для кінематографістів? Ну хоча б як експеримент. Сьогодні — Шевченко, завтра — тематика з Київської Русі, післязавтра — сучасна, скажімо, подолання корупції в Україні. Жанри будь-які: детектив, розслідування, драма, комедія тощо. На мій погляд, Держкіно має дещо спрямовувати українське кіно. Як, до речі, робиться в Росії, й часом доволі успішно. Вони свою ідею «руського мира» формують, добре фінансують і активно нав'язують усім.

А решта 80–70% нехай будуть «на вільну тему» — про те, що «болить». Але при розгляді цих пріоритетних тем не треба орієнтуватися на копродукцію. Такі теми мають фінансуватися тільки українськими грошми. І таких тем безліч. Розгорніть будь-яке число газети «День» або перечитайте «Бібліотеку Дня» — їх там на десятиліття. Це цікаві сюжети для кіносценаріїв. І тоді з'являться фільми, присвячені українській історії не з більшовицьких підручників. І про героїв, яких у сусідніх державах вважають зрадниками, а для нас вони є творцями нації. Не можна віддавати це право тільки політикам на ток-шоу. Щодо скандальних альманахів. Про це вже сказано, написано, ви-

словлено у пресі та на з'їзді НСКУ. Потрібно йти далі: робити висновки та конструктивні пропозиції. Але коли я розмірковую, чому немало талановитих молодих людей пристало до цього проекту, я розумію, що вони були покинуті напризволяще. Одержані дипломи не давали можливості працювати за фахом. І з'явилась спокуслива ідея: зняти кіно про тих, які не дають жити, творити. А потім це дістало підтримку окремих кінокритиків, які замість того, щоб розкрити очі цим молодим людям, стали їм підігравати, їх підбадьорювати... Потім ці критики і кінематографісти, які з 1990-х років усе ще ходять у піонерських штанцях і вважають себе молодими, сформували платформу: «ми злі», ми вам покажемо, які ви всі недолугі. Але переважає бажання шокувати. Самі фільми далекі не тільки від Мистецтва, а й від Професії, багато в чому вторинні.

Ось тому я й переконана: щойно буде сформовано інший запит — не на злих, а на «добрих», і якщо він буде мотивований і стимульований державним фінансуванням, то багато що зміниться на краще. Бо заборонами нічого не досягнеш. Можна заохотити іншими, посправжньому цікавими і змістовними темами. Це мають бути орієнтири у пошуках власного стилю, але на користь нації, культури, свого народу. І що важливо: є чимало молодих, яким бридко знімати кіно для цих альманахів. І тут знову ж таки постає питання відповідальності членів Експертної комісії: які проекти вони відбирають і що буде фінансуватися за державні гроші.

У каталозі фільмів Національного центру Довженка мало кінематографістів середнього і старшого покоління. Таке враження, що їх навмисне відлучили від процесу. Не знаю, чому так сталося, що фактично одиниці — Михайло Іллєнко, Кіра Муратова, Олександр Ігнатуша — в цьому переліку. А що, Держкіно інших уже списало з рахунків? Чи молодими легше керувати? Бо старші можуть опиратися і доводити свою точку зору. Хоча, на щастя, поступово до фільмовиробництва починають долучатися і кінематографісти старшого покоління: це засвідчили останні прем'єри в Будинку кіно.

Тепер приклади із власного продюсерського досвіду. Я запитую себе: чому профінансовано проект «Україно, гудбай»? І в той же час відхилено проект молоді Світлани Топор про операцію «Вісла»? Проект, для якого вона вже два роки тому провела дослідження, знайшла героїв, вивчила польську мову, заручилась підтримкою української громади в Польщі? У польському Сеймі збираються ставити це питання на розгляд, до того ж, не на користь українців, які постраждали і натерпілися, а більшість сучасних українців навіть не знають причин і деталей цього питання. Нині формується викривлена картина запитів на теми і сценарії в українському кіно: про упослідженість українців, їхню дебільність і маразм їхнього життя. Такою є мода на українського героя, і формується вона конкретними людьми. Хоча є протилежні приклади. Фільми Ірини Правило, Івана Канівця, «Ваня» Оксани Артеменко. Якраз підтримати позитивні процеси в молодому кінематографі і є місією Держкіно, а не просто поділити гроші. Крім того, ще варто сформувати відповідь на попит українського глядача. А я не вірю, що українці бажать дивитися фільми про «мудаків». От не вірю, що глядач прагне цього.

Так-от, про глядача. А про нього мало хто думає. Складається враження, що українського глядача, на податки якого знімається українське кіно, ніхто не бере до уваги. Головне для наших молодих кінематографістів — потрапити зі своїм фільмом на фестиваль. При чому немає значення, на який, навіть у яку-небудь європейську чи азіатську «хацапетовку» — аби на фестиваль. На більшості з них фільми дивляться переважно члени відбіркової комісії і члени журі, а це 15–20 осіб (знаю це з власного досвіду, тому давно перестала «марити» фестивальним життям). А потім тобі дзвонять і кажуть: приїжджайте за призом. Або просто приходить підтвердження по електронній пошті, що ваш фільм взяв участь у фестивалі. Але далеко не на всіх є

перегляди для глядачів. Я не кажу, що фестивалі — це погано. Але потрібно змінювати пріоритети: головним має стати український глядач. Ну що з того, що деякі фільми побували на десятках фестивалів? Та ще й такі, що принизливо показують українців. А українському глядачу від цього легше? Чи він побачив їх? Навіть якби і захотів, то в якому кінотеатрі, панове? Натомість він платить за чуже кіно, за чужих героїв, яких показують у наших кінотеатрах і на телебаченні. Виховується на чужоземних історіях і героях. Це все одно, що на «Даринку» купувати імпордне барахло. Це стало поганою звичкою для нас: імпордне краще. А для Держкіно, яке оперує грошима платників податків, метою має бути показ наших фільмів якомога більшій аудиторії. Хоча б щось має повертатись до бюджету! Спасибі, що Михайло Іллєнко та Валентин Васянович спробували прорвати цю пелену перед очима затуманеної фестиваломанією кіноспільноти і показати свої фільми в кінотеатрах.

І наостанок ще одна пропозиція. Студія «ВІАТЕЛ» і я як виконавчий продюсер багато років працюємо саме на глядача, бо його відгуки — основний критерій відбору наших сценаріїв і тем (декілька фільмів ми зняли на вимогу глядачів). Наш глядач усе ще сидить перед екранами телевізорів. Він тепер, щоправда, перебрався і в Інтернет, але про Інтернет — іншим разом. Так от, зважаючи на це, думаю, що керівництву Держкіно не варто гребувати стосунками з українськими телеканалами. Від цього можуть бути продуктивні наслідки. Згадується «круглий стіл» у Комітеті Верховної Ради, організований у рамках фестивалю «Молодість». Тоді представники зарубіжних країн ділилися своїм досвідом. Мені найбільше запам'ятався досвід Великобританії. Кіно там фінансується спільно і кінодепартаментом, і телеканалами. Така практика дала б шанс в нас збільшувати кошториси на проекти і, головне, розширювати коло глядачів за рахунок телепоказів, звісно, після прокату. Це давно відома світова практика. Такий приклад. Зовсім недавно Держкіно пишалось, що відомий російський кінодраматург і кінорежисер Олександр Міндадзе зняв фільм на чорнобильську тему. Так зраділи, що виділили йому певну суму коштів і вважали, що це українсько-російський проект. І що ж у результаті? В каталозі Національного центру Довженка так і записано, що цей фільм створений за підтримки Державної служби кінематографії Міністерства культури і туризму України. А на сайті «Берлінале», де був у конкурсі цей фільм, і згадки про Україну немає: написано, що це російський фільм. То для чого нам така копродукція? Що, немає кому гроші давати? Тим часом Держкіно відхрещується від проектів, які можуть бути показані на телебаченні. Про наших же українських героїв, про історію України-Руси і про історію православ'я, яке офіційно прийняв київський князь Володимир, нам показують версії у російському викладі. І акценти там розставлені не на користь України. Проте переважна більшість документальних фільмів, знятих за кошти Держкіно, непридатні для показу в кінотеатрах. Ані творчо, ані технічно, ані комерційно. Та й рідко який канал візьметься показувати кіно, яке не вкладається в його сітку мовлення, хіба що це буде якийсь визначний проект до якоїсь дати. Отже, знову вкладені кошти не повертаються до платників податків. А ви знову надістесь на фестивальні призи. Не присвоюватиму чужу думку, але пристаю до неї на 100 відсотків: найчастіше призи, привезені з фестивалів, — це як брязкальця для папуасів. Нате вам, українці, тіштеся тим, що ви шокували нас абсурдами свого нікчемного життя. Висловлю крамольну думку навіть про «Золоті пальмові гілки». Що нині робить український володар першої «пальмової гілки»? Але й тоді, коли його нагородили, ходили чутки, що за цю дипломну роботу його майстер, Сергій Буковський, не наважувався виставити йому навіть трійку. Чи, може, фільм «Крос» є кінематографічним відкриттям чи явищем? Ні, панове! Одна-єдина влучна метафора, яку режисер спостерегла, очевидно, в житті, але з якою не впоралася у

фільмі. Але ж тепер усе вирішують призи на фестивалях. А може, їм вигідно давати нам брязкальця за невмілі кіноісторії, а тим часом вичакувати гроші з наших кіноглядачів за їхнє комерційне кіно?

Нехай би автори на своє авторське кіно шукали гроші у спонсорів. Колись продюсер чеського фільму «Коля», володаря «Оскара» за кращий іноземний фільм кінця 90-х, у приватній бесіді зі мною і режисером Вітром висловив думку: французьке авторське кіно 60–70-х років згубило європейський прокатний кінематограф. Справді, вже давно не йдуть в наших кінотеатрах ані французькі костюмні історичні стрічки, ані їхні комедії з неперевершеними коміками, ані італійські кінодетективи. Скрізь панує Голлівуд. Французи квотами в кінотеатрах намагаються виправити ситуацію. А нам же треба пройти шлях ще довший. Тож не гаймо часу. Спробуймо хоча б намагатися повертати глядачам їхні кошти змістовними цікавими проектами, за які глядач голосував би ногами. А хто буде по-справжньому найкращий, того фестивалі не оминуть, слава героя знайде.

Микола Сулима. Того, хто бачив фільми некрореалістів, творців паралельного кіно (брати Г. та І. Алейникови, Є. Юфіт, Б. Юхананов, П. Поспелов, С. Виноградов, Є. Кондратьєв), хто бачив фільми Св. Баскової, хто читав прозу В. Сорокіна чи М. Єлізарова, важко чимось здивувати. Отож я спокійно ставлюся і до «Мудаків», і до «Україно, гудбай!». Мене непокоїть інше. Наші молоді кінорежисери надихаються собачим лайном, у яке вступив перехожий, а німець Якоб Пройс знімає фільм «Інший Челсі: історія з Донецька» (2010), а естонка Маріанна Каат — «Копанку №8» (2010). Невиразність громадянської позиції, повна відсутність естетичної платформи, що простежується у фільмах, що ввійшли до згаданих альманахів, призводить до двозначності. Скажімо, мені не зрозуміло, хто розмальовує підручник з української літератури — сучасна дитина, автори сценарію чи кінорежисер? Це спогад про дитинство чи замальовка з натури? Це підручник, який належав сержанту Швецю, Бузині, чи якому-небудь Дмитру Володимировичу? На мій погляд, фільм про лайно на хіднику зазвучав би зовсім по-іншому, коли б режисер показав хазяїна чи хазяйку собаки, яка справляє нужду на хіднику. Ось через це повисяють у повітрі й назви альманахів — «Мудаки» й «Україно, гудбай!». Хто ці мудаки — герої фільмів, сценаристи чи кінорежисери, з якою Україною прощаються автори фільмів? А може, це глядачі, яким «повертають очі зіницями в душу»? Тоді ми зовсім приїхали: спершу нас називали хохлами, тепер — мудаками, і ось уже зовсім ноу хау: називають фашистами. А тут ще й сита Європа зі своїми довідками про геніальність, виданими в Локарно! Мовкніть, дилетанти! Коли б автори фільмів, які тут обговорюються, свого часу не домальовували українським письменникам різки та інші частини тіла, а вчитувалися в рядки, ними написані, то вони б знали, про що знімати кіно (на державні гроші чи на мобілки) — полізли б у копанку №8, пішли б на мітинг 18 травня (як їхні російські колеги — на Болотну площу), фільмували б виселення з власного дому вчительки Н. Москаленко, досліджували б витоки дитячої (та й дорослої) жорстокості, яка стає все відчутнішою в Україні, якій вони кажуть «гудбай!»... Натомість нам продають продукцію, задобрену людським прахом, та ще й ображаються на тих, хто не вірить, що та продукція «без ГМО».

«Сердиті молоді люди» — так називали себе англійські письменники 50-х. І ті були справді «сердиті». А на кого сердиті ці хлопці, я не можу зрозуміти. І через те в нас немає кіно, бо ці сорокалітні хлопчики тільки розважаються.

В'ячеслав Брюховецький. І які ваші висновки?

Микола Сулима. Висновок такий: цим хлопцям треба дорослішати і братися за серйозні справи. Бо і в літературі дуже вже захопилися карнавалізацією.

Ірина Правило. З приводу цих робіт, перше, що впадає в око, це їхня недостатня драматургічність. У деяких роботах не вистачає якогось

посилу, події на початку, яка могла б перевернути уяву глядача. Тому говорити про ці роботи як про повноцінні фільми просто не доводиться. І єдине, що їм справді вдалося, — це, по-перше, згуртуватися (тобто цих режисерів уже багато), а по-друге, — звернути на себе широку увагу. Можливо, це було створено, щоб перекрити щось інше.

Мені здається, що важливою є спадкоємність поколінь. Бо те, що сталося на з'їзді кінематографістів, цей посил «ви проти нас», мені здається неправильним. Я нещодавно подивилася фільм Етторе Сколи. Звичайна історія про кохання, нічого особливого. Але паралельно розвивається тема захоплення кінематографістами старшого покоління: Вітторіо де Сіка і Федеріко Фелліні. І це викликає захоплення: як вони говорять про режисерів, на яких виросли! Вітторіо де Сіка — актор і режисер, якому присвятили цей фільм. І я раділа дивлячись, скільки в цьому було поваги.

Проблема в тому, що багатьох молодих кінематографістів не цікавить, що було до них. Хоча в нас буквально два роки тому на фестивалі «Пролог» показали програму дипломних робіт випускників інституту Карпенка-Карого 60–70-х років: ми мали нагоду побачити фільми тих, хто уже є метрами. На жаль, у залі сиділо 30 осіб, і це були не студенти, а люди, які цікавляться фестивалями.

Думаю, що якби режисер подивився школу італійського кіно, а потім українського, то в нього вже не було б такої хибної свідомості. Нам треба підтримувати зв'язки між поколіннями.

Потім, мені здається, існує необхідність національного кіно. Я буквально декілька років тому відкрила для себе грецького режисера Тодороса Ангелопулоса і просто захоплена ним. Усі його фільми — це здебільшого копродукція: Італія, Франція, дуже рідко Греція. Але навіть якщо фільм знятий французькою мовою, він має грецьку лінію. Наприклад, в епізоді з національним грецьким танцем. Ти бачиш і розумієш, що за сюжетом його могло б і не бути, але він природно вплетений у тканину фільму. Це викликає захоплення. Його фільм «Трилогія: луг плачу» мені здається взагалі шедевром, який треба показувати молодим режисерам. Бо це приклад, як можна творчо використати всі надбання своєї країни. Фактично в ньому — сторіччя грецької історії. Фільм починається з того, що греки повертаються з Одеси. І навіть ця побіжна згадка про Україну у фільмі такого рівня мене глибоко заторкнула. Якби такий фільм зняли про Україну, то я, як українка, була б глибоко зворушена. І якби у фільмі йшлося про якісь національні наші речі, то це точно привернуло б увагу до фільму. Тому на це треба звертати увагу і нам, і наступним поколінням.

Ми з Іваном Канівцем як незалежні режисери маємо досвід подачі документів на різного роду проекти. Хоча жодного разу не отримували державного фінансування. Ми все одно намагаємося робити незалежне кіно, шукаємо гроші. Звичайно, це важко, і мені жаль, що багато творчих сил іде на те. Я маю близько десяти сценарних ідей, але без грошей не можу реалізувати їх якісно. Думаю, якби була прийнята пропозиція пані Галини, можливо, ситуація змінювалася б. Можливо, хоча би якийсь відсоток державного фінансування нам би дістався. Тому що, мені здається, сучасне українське кіно має бути про українців. І в моментах відбору робіт треба звертати на це увагу, бо це по суті визначальна річ для майбутнього українського кіно.

В'ячеслав Брюховецький. Дякую, пані Ірино. Приємно було почути, що є режисери, які мислять іншими категоріями.

Наталя Колісниченко-Братунь. Те, про що ми сьогодні говоримо, стосується не лише кінематографа, але й усієї української культури. На минулому тижні Комітет Верховної ради України з питань культури і духовності провів два важливі заходи: парламентські слухання, присвячені проблемам книговидавництва, книгорозповсюдження та читання в Україні, а також слухання в Комітеті про підготовку до відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. І тут у мене виникають деякі паралелі в контексті нашої сьогоднішньої розмови.

Фактичне ігнорування представниками виконавчої влади заходів, де громадськість, фахівці хотіли б бути почутими, хотіли б отримати відповіді від влади на болючі для української культури питання. Так було під час згаданих парламентських слухань, таку ж картину бачимо сьогодні. Державна політика у сфері кінематографа потребує кардинального реформування та законодавчого удосконалення, особливо у напрямку посилення протекціонізму національного виробника. Ця ж проблема спостерігається і в книговидавничій галузі.

Держава викреслила книгу зі своїх стратегічних пріоритетів. На сьогодні в Україні випускається менше однієї книги на одного мешканця. Цей показник не задовольняє потреби особи, суспільства, держави у видавничій продукції порівняно з іншими країнами світу (в Іспанії — 7,8 книги, в Італії — 4,4, в Російській Федерації — 4,5, в Республіці Білорусь — 4,1). В Україні у 2012 році було видано 46,5 млн книжок, з них — 18 млн підручників і посібників. Маємо 28 млн видань, 20 тис. назв, які потрапили на полиці книгарень. З них — 60% вийшли накладом менше 500 примірників.

Українці втрачають інтерес до читання. Середньостатистичний українець за минулий рік купив книжок на 2,5 дол., тобто на 20 грн, росіянин — на 19 дол., поляк на 45 дол., француз на 65 дол., німець — на 150 дол. (дані УАВК). Стрімке зниження ролі книги як одного з найголовніших чинників розвитку особистості, формування її моральних якостей та інтелекту — це загроза державі, її неспроможність захистити свою незалежність й економічні інтереси.

Дискусії навколо стрічки «Україно, гудбай!» перегукуються з дискусіями щодо так званого «модерного» осмислення постаті Тараса Шевченка. Так, виступаючи на слуханнях у Комітеті, директор Національного музею Тараса Шевченка відстоював позицію, що провокація (а саме нею є як вистава «Шева форева» в приміщенні музею, так і скандальний підбір деяких експонатів) позитивно впливає на відвідування музею. Чи можливою була б такого змісту провокація в музеях Міцкевича, Пушкіна? Ні, бо ні поляк, ні росіянин не дозволили б собі в музеї державного значення займатися низькопробними дешевими потугами «деміфологізувати» знакові для їхньої нації постаті. Усі ці роздуми стосуються також і стрічки «Українська література. Підручник для мудаків», про яку тут уже згадувалось, — вульгарну спробу скандалу, позбавлену будь-якої художньої цінності.

Демократичне суспільство і поняття «заборона», «цензура» — несумісні. Але не на українофобські проекти повинні йти бюджетні гроші в українській державі.

Крім згаданої комісії, є ще одна — Експертна комісія з питань розповсюдження і демонстрування фільмів. Її рішення повинні бути публічними і відкритими, з оприлюдненою позицією кожного. Тоді не виникатимуть недовомленості, зникне ореол таємничості з імен тих, хто дав дозвіл на демонстрацію таких фільмів, як «Матч», які є відверто антиукраїнськими, ображають та принижують як кожного з нас, так і державу в цілому.

Володимир Гронський. Не хотів зачіпати тему молодих взагалі. Вони можуть бути «злыми». Чому? Тому що вони покинуті державою напризволяще. Хто їх під свої прапори покличе — з тими вони і будуть. Тут є елемент маніпуляції. Але пані Лариса згадувала і талановитих: не хотілося б усе малювати однією фарбою. Є цікаві роботи, талановиті. Якщо називати ці альманахи новими, то новим треба називати все примітивне, агресивне, аморальне і бездуховне. Мені здається, що це покоління теж буде втрачено. Але якщо попередніх два покоління українських режисерів були втрачені через фінансову ситуацію в кінематографі незалежної України, то ці будуть втрачені через те, що вони займатимуться лише мавпуванням, продукуванням кіно лише для фестивалів. Звісно, це має бути. Але це так, як haute couture: мода, коли вийшли на доріжку, пройшлися. В тому одязі ходить десятеро людей.

Це фестивальне кіно, яке побачить кілька сотень, і воно ніколи не вийде на мільйони. Ці люди не готують себе до великого кінематографа. Вони не готують себе до виходу до мільйонної аудиторії, з якою їм було би про що говорити.

Але ще раз скажу: не хотілося б усе узагальнювати. Бо в тому ж альманаху є фільм «Борода» Д. Сухолиткого-Собчука, сценарій до якого виграв і «Коронацію слова», і на «Відкриті ніч» вийшов. Не все там вдалося, але ж це цікава спроба. Цей режисер знімав і на нашій студії — фільм «Красна Маланка». Людина п'ять років його робила. Це дуже серйозна робота. Бо інші студенти знімають своє кіно за півроку. Студенти тепер узагалі не знають процесу кіновиробництва. Їх нічого не вчать. Тому вони можуть бути злими. «Україно, гудбай!» — це спроба провокування суспільства, яка відповідає реальній ситуації. 70% людей із вищою освітою прагнуть виїхати з цієї країни. Інша справа — чи це талановито зроблено, зі співчуттям до свого героя. А якщо це тільки примітивно, епатажно, то це не стане фактом мистецтва. І це не буде кроком до великого кіно (чим, у принципі, дебютний фільм має бути).

Ще щодо «втраченого покоління»: не існує державної програми розвитку кінематографа. Нема державного протекціонізму. Скільки кінематографічних професій нині викинуто з виробничого процесу!

Я вважаю, що будь-яка установа, яка використовує бюджетні кошти, має бути наче під мікроскопом досліджена, простежена. Громадськість, журналісти, професійне середовище (в тому числі Держкіно) повинні це контролювати. А в нас щороку можуть на 40% недофінансувати бюджет.

У копродукції не існує жодного паритету. Має бути 50 на 50, а виходить, що режисер із Росії, оператор із Росії, виконавці головних ролей — із Росії. Можна на пальцях однієї руки порахувати українських акторів, яких нині знімають. І це називають копродукцією? А наші кошти йдуть заради одного рядка в титрах, що фільм знято за фінансової участі України? Ми вже не тільки донори творчих кадрів для світу, а й фінансові! Це важко навіть уявити: для «бідної» Європи, Грузії, Росії. І, звісно, цілковита правова незахищеність усіх творчих професій. Починаючи з того ж режисера: згадаймо ситуацію з «Алмазним хрестом» С. Маслобойщикова. Викинули з кіно, і ніхто не став на його захист, бо російська сторона сказала, що з ідеологічних причин він не хоче знімати. Бо вони, бач, хотіли, аби він зняв агітку. Він має право відмовитися. Це його авторський проект. Все мало би спитатися. Але ж ні. Знаходять когось там, щоб він закінчив це замість Маслобойщикова, бо є якісь там контракти.

Іде тотальний наступ на залишки державних кіностудій. Частка авторських у бюджеті фільму — 0,5%. От Гресь має скоро запускатися з фільмом: у нього 14 мільйонів на фільм, а 100 тисяч — це на всіх п'ятерох авторів. Це такі гонорари! Постанову про гонорари не можуть відмінити вже 12 років. Режисер отримує такий гонорар за фільм, який отримує актор за один знімальний день!

Про яку якість можна говорити, про яке залучення кращих сил?

Не працює Закон про авторські права вже 20 років — держава мовчить. Держава мала би створити професійну кіноспільноту — гільдії кінематографістів, які були б як спілкові організації. Це не має робитися суто на громадських засадах. Ці гільдії повинні б мати протекцію.

Чому Росія не пускає жодного іноземного режисера, оператора до своїх фільмів? Бо в них діє закон. У нас це відкрите «гуляйполе». Протекціонізму нема. Як і критеріїв.

Станіслав Чернілевський. Коли я поставив запитання п. Олександрові, то йшлося не про те, дивився я фільм чи не дивився, йшлося лише про право іншої думки на фільм. Навіть якщо ми всі тут зараз засудимо і категорично розкритикуємо це явище, то, може бути, ми щось пропустимо у двох фільмах Слабошпицького, і в інших фільмах теж. Тобто, скажімо, є у цих фільмах якась проблема, яка нам неприємна, дискомфортна, і

ми відмахнемося і підемо собі далі (проблема ж залишиться).

Отже, якщо ці «сердиті» не знають, на що вони сердиті, — це теж проблема. Але якщо вони сердиті, то щось їх розсердило! Я скажу, що їх дратує, як це я бачу.

Колись я прочитав інтерв'ю з Пукачем, коли його ввіймали. Прочитав деякі репліки його односельців (поки він у селі жив): «Нормальний дядько». Це той, хто задушив Гонгадзе. І ця «нормальна», «добра» людина задушила іншу людину, відрізала їй голову, бо їй дали такий наказ.

Є радіація всередині, яка означає гуманітарний розпад, яку ми не помічаємо, яка потихеньку діє, а врешті спричиняє страшне явище. Бо Голодомор почався не 1933 року, а 1848 року, коли в маніфесті Комуністичної партії було написано, як сказав би Оруелл, що одна група «парнокопитніша» за іншу. І коли все зійшлося до купи, то це і спричинило те, що ми мали в ХХ столітті.

Молоде покоління це чує! Хоч би яке воно там було. Якщо цей альманах вийшов, то це означає, що вони вийшли з цієї-от проблемою. Якість у них і справді різна. Яка тут проблема? Абсолютна звичність зла, якого не помічають. Ці ядерні відходи працюють. Це іншого порядку ядерні відходи. Це відходи розпаду людської свідомості, яких ми не помічаємо.

Нормальна людина живе на тваринному рівні, відправляє свою акцію з іншою людиною, щось іще там робить і їде. А тихенько щось діє, роз'їдає її. І якби це був один випадок. Але ж це проблема виродження людини, вона масова.

І якби це було не так, то ми мали б нормальні суди, нормальні протестні акції. Але це хвороба страшна і масова. Люди змирилися і не розуміють, як їх післязавтра це може зачепити. Ось із чим приходиться це молоде покоління.

Так, воно виходить до нас із лайном. Воно хоче розібратися, де це лайно. Я можу повністю помилятися в такій оцінці, але мені повинні надати повну можливість висловитися на публічному рівні. Це те, що стародавні греки називали «агора». І ви всі можете бути проти мене. Своїм студентам я наводжу інші факти: про те, які страшні документальні фільми про життя Параджанова в період перебування в тюрмі знімали відразу після його смерті. Ви знаєте, як це було жахливо. Але потім Роман Ширман знімає «Небезпечно вільну людину» і дивиться на цього ж режисера як на людину-свято, людину-феєрверк, людину-радість, попри все. І такий Параджанов викликає до себе любов. Це інша правда про цю людину, якої не вистачає цьому поколінню. Істина міститься в ідеальному образі.

Довженко не їхав у повоєнну Сосницю, бо в нього був ідеальний образ свого села, і він не хотів зустрітися з реальністю. Але режисюра завжди тримається якоїсь ідеальної лінії. І цього якраз бракує молодому поколінню. Але це один із елементів. Це соціальний аспект життя цього покоління.

А другий момент — це держава і цей соціум. Ми надали державі право певного насильства над нами з тим, щоби певні явища відбувалися тут. Я виділяю тут 5 сил: експлуатація, маніпуляція, координація, конфронтація та інтеграція. Треба поглянути, як в усіх цих п'яти векторах працює держава. Чи більше тут експлуатації та маніпуляції чи реальної інтеграції та координації? Але треба все це розумно проаналізувати. І тоді можна буде оцінювати державну політику.

Якщо, за статистикою, на 15% зросла відвідуваність кінотеатрів, то щось позитивне в цьому є? Якщо на 25% збільшується валовий збір, то це теж добре.

А тепер те, що найстрашніше та найсерйозніше для мене, — це проблема стану інформаційного простору в Україні. Не секрет, що на 90% цей простір заповнено продукцією, виробленою не тут і зробленою за іншими стандартами. Бо українська та російська культура і мова — не просто різні, а протилежні одна одній. І люди, які існують у такому спотвореному просторі, самі стають спотвореними.

З цим і маємо справу у випадку молодого покоління. В них відняли

можливість послідовної передачі традиції, в них забрали інтерес до нормальної української культури (від поезії до кіно). Вони виростають у порожнечі, але з тугою за чимось справжнім, чого нема. Вони не знають, як це шукати. І для мене це — колосальна проблема, від якої не треба тікати.

І цей простір не просто заповнений. Там справді працюють люди, які розробили чітку систему. Якщо у російських серіалах негативні персонажі, то це на 60% — персонажі з українськими прізвищами. І тут треба розробляти протидію.

В'ячеслав Брюховецький. Дякую. Я погоджуюся з паном Станіславом щодо останнього — як показують українців у російських фільмах. Чомусь ми обурюємось, що українців погано показують у російських фільмах, а те, що тотально знищують українців тут самі молоді... Звісно, існує проблема цих ядерних відходів. Інше питання — як це зроблено? Фільм цей бездарний, там ні режисури, нічого. Це просто чиєсь замовлення, може, навіть не конкретної людини, а замовлення того-таки «втраченого покоління», якому вдовбали в голову, що на 15% підвищилася відвідуваність кінотеатрів. Отже, це добре? Але ж подивіться, що показують у кінотеатрах!

Так, я згоден, що ці фільми — це наслідок того, що відбувається в суспільстві. Я разів 50 був у США. Фільми, які йдуть на наших екранах, там ніхто не показує, їх там не дивляться! Там є кінотеатри, де показують світову кінокласику, і на ці фільми ходить багато народу.

А підготовка до ювілею Шевченка, те, що Стус там робить... Це просто не вкладається в жодні рамки. Але учора у Софії дивовижні «Шевченкові псалми» Сильвестрова виконав камерний хор «Київ» під орудою Гобдича. Слава богу, це також є.

В історії кіно є багато фільмів, які дивитися не дуже приємно. Але це естетика. А тут — туалетні розписи, і нічого більше.

Володимир Гронський. Справа в тому, що цьому треба давати оцінку. Навіть у радянському кіно: поставили «третю категорію» — ти не маєш права чотири роки отримувати фінансування.

В'ячеслав Брюховецький. Так, немає жодної оцінки. Починаєш казати, що це лайно, а тобі відповідають, що ти забороняєш фільми молодих. Вибачте, а як тоді оцінювати молоде кіно? Казати, що всі вони геніальні? Та надамо слово режисеру Іванові Канівцю.

Р.С. У виступі Івана Канівця йшлося про конструктивні пропозиції до технології кіновиробництва в Україні. Ми опублікуємо його як статтю в наступному номері.

Р.Р.С. Було зачитано проект листа і цей лист мав бути колективно доопрацьований учасниками круглого столу. Однак уже наступного дня без нашого відома і дозволу (що є непорядно!) проект листа було оприлюднено в інтернеті. І він викликав бурхливу реакцію. Почався інтенсивний збір підписів на підтримку чинного керівника Держагенства України з питань кіно. О, як чудово зобразив безсмертний Гоголь вірнопідданство своїх земляків!

«У другій кімнаті почулись голоси (...). Запорожці раптом всі попадали на землю й закричали в один голос:

— Помилуй, мамо! Помилуй!

Коваль, не бачачи нічого, простягся й собі, з усією щирістю, на підлозі.

— Встаньте! — пролунав над ними владний і разом з тим приємний голос (...)

— Не встанемо, мамо! Не встанемо! Помремо, а не встанемо! — кричали запорожці».

...Діагноз лишається. Невже не виліковний?